

SOCIOLOGIA DE L'EMPRESA

FACULTAT CIÈNCIES ECONÒMIQUES I EMPRESARIALS (UAB)
Curs 2007-2008

Professorat Grups 1 i 51: Francesc Gibert

Departament de Sociologia. Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia.

Despatx: B1-175. Telèfon: 93 581 24 47. Adreça electrònica: Francesc.Gibert@uab.cat

Tutories: Dijous de 10:30 a 11:30 i de 16:30 a 17:30

Departament de Sociologia

OBJECTIUS:

L'objectiu de l'assignatura és estudiar sociològicament la interrelació entre l'empresa i l'ocupació. El curs comença introduint-se en l'anàlisi conceptual d'aquests fenòmens. En segon lloc, es dirigeix a caracteritzar i interpretar les seves interrelacions i dinàmiques generals, posant un especial èmfasi en els canvis i tendències actuals en els països més industrialitzats. Finalment, es centra en el paper de la regulació i l'acció col·lectiva en la concreció de l'ocupació en l'empresa, essent objectiu clau d'aquest punt l'estudi de la situació actual a Espanya. Així, l'empresa es contempla com un dels espais bàsics per a l'estudi de les relacions d'ocupació i s'analitza la relació entre ambdues qüestions entenent l'empresa com a organització, institució social i sistema obert, en la qual tenen presència diferents relacions socials i diferents actors i es manifesten fets tan importants com l'organització i la divisió del treball, les polítiques empresarials de gestió de la mà d'obra, l'acció sindical o la regulació col·lectiva de les relacions laborals.

Es facilitarà en un dossier la bibliografia (en forma de fotocòpies) bàsica de lectura obligatòria per cada tema que sigui de difícil localització. En el temari s'indica també la que serveix per aprofundir en les diverses qüestions tractades. Alguns dels textos proposats són útils per a diferents punts del programa. És per això que hi poden haver referències repetides.

AVALUACIÓ:

Es pot optar entre:

1. **Avaluació continuada:** Realització quotidiana de **pràctiques a l'aula en grups de tres persones** i un **examen final** sobre exercicis duts a terme a classe. Les pràctiques suposen el 50% de la nota final, i l'examen el 50% restant. Per accedir al càlcul de la nota final s'ha d'haver aprovat amb suficiència les dues parts.

2. **Avaluació final.** Realitzar un **examen final** sobre la matèria impartida a classe i la bibliografia bàsica de l'assignatura. Aquesta s'assenyala amb un (*) en el programa i es pot trobar al dossier de lectures que es ven a la fotocopisteria.

PROGRAMA:

PART 1: L'ANÀLISI SOCIOLÒGICA DE L'EMPRESA: INTRODUCCIÓ I CONCEPTES BÀSICS

1. Origen, evolució i objecte de la sociologia de l'empresa
2. L'empresa com a organització, institució i sistema obert
3. Treball, ocupació i mercat laboral
4. L'anàlisi de l'empresa i de les relacions socials en el seu interior: organització del treball, gestió de la mà d'obra i consens i conflicte en les relacions d'ocupació.

Bibliografia bàsica:

- Infestas Gil, A. (2001): "Las relaciones sociales en la empresa" y "Las relaciones sociolaborales", a Infestas Gil, A.: *Sociología de la empresa*, Salamanca, Amarú Ediciones.
- Köhler, H-D. y Martín Artilles, A. (2005): "Trabajo y empleo", "Las relaciones laborales" y "La empresa", a Köhler, H-D. y Martín Artilles, A.: *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.
- Regini, M. (1992): "Los empresarios frente al problema del consenso", a *Sociología del Trabajo*, núm. 16, Madrid, Siglo XXI.
- Watson, T. (1995): "La sociología y el análisis sociológico", a Watson, T.: *Trabajo y sociedad*, Madrid, Hacer.

Bibliografia complementària:

- Edwards, P.K. (1990): *El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- Finkel, L. (1994): *La organización social del trabajo*, Madrid, Pirámide.
- Grup d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (1997): *Economía, trabajo y empresa. Sobre el impacto económico y laboral de los juegos olímpicos de 1992*, Madrid, CES.
- Santos Ortega, J.A. y Poveda, M. (2001): "El objeto de la sociología del trabajo: dificultades conceptuales y terminológicas", a Santos Ortega, J.A. y Poveda, M.: *Trabajo, empleo y cambio social*, València, Tirant lo Blanch.

PART 2: ESTRATÈGIES EMPRESARIALS D'ORGANITZACIÓ DEL TREBALL I DE GESTIÓ DE LA MÀ D'OBRA

1. El sistema fàbrica i el seu context de desenvolupament
2. El model taylorista de divisió del treball i gestió de la mà d'obra
3. El fordisme com a sistema de producció i consum.
4. La crisi del model taylorista-fordista: causes i efectes sobre l'activitat empresarial.
5. Estratègies empresarials de flexibilitat. Formes de flexibilitat en la producció i en l'ús i gestió de la mà d'obra: flexibilitat interna i flexibilitat externa. La innovació tecnològica, la globalització econòmica i la regulació política com a factors de flexibilitat i de transformacions de l'ocupació i de l'organització empresarial.
6. Ruptures i continuïtats respecte el taylorisme-fordisme. Principals interpretacions.
  - 6.1. Efectes de les estratègies empresarials de flexibilitat sobre les condicions d'ocupació, treball i vida.
  - 6.2. El debat sobre qualificació i desqualificació del treball.

Bibliografia bàsica:

- Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): "Paradigmas de la organización social del trabajo", a Köhler, H-D. y Martín Artiles, A.: *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.
- Martín Artiles, A. (1999): "Organización del trabajo y nuevas formas de gestión laboral", a Miguélez, F. y Prieto, C. (Coords.) (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.
- Harrison, B. (1997): "Grandes empresas, pequeñas empresas, empresas de red", a Harrison, B.: *La empresa que viene. La evolución del poder empresarial en la era de la flexibilidad*, Barcelona, Paidós.
- Lipietz, A. (1998): "El mundo del postfordismo", a VV.AA.: *El libro de las 35 horas*, Barcelona, El Viejo Topo.
- Prieto, C. (2002): "La degradación del empleo o la norma social del empleo flexibilizado", a *Sistema*, núm. 168-169, Madrid.

Bibliografia complementària

- AEDIPE (1996): *Modelos y experiencias innovadoras en la gestión de los recursos humanos*, Madrid, AEDIPE – Gestión 2000.
- Grup d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (1997): *Economía, trabajo y empresa. Sobre el impacto económico y laboral de los juegos olímpicos de 1992*, Madrid, CES.
- Martín Artiles, A. y Lope, A. (1993): "Dinámica de las cualificaciones y políticas de recursos humanos", a *Revista de Economía y Sociología del Trabajo*, n.21-22, Madrid.
- Miguélez, F. (1995): "Estrategias e ideologías de la flexibilidad", *Mientras Tanto*, n.60.
- Pollert, A. (Comp.) (1994): *¿Adiós a la flexibilidad?*, Madrid, Ministerio de trabajo y Seguridad Social.
- Recio, A. (2002): "Empresa-red y relaciones laborales", en VV.AA.: *El sindicalismo ante una economía globalizada*, Germania, València.
- Sisson, K. (1996): *La participación directa en el cambio organizativo. Acortar distancias, ideas y práctica*, Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y Trabajo, Dublín.

PART 3: LES RELACIONS LABORALS

1. El concepte de relacions laborals. Principals perspectives d'anàlisi.
2. Els actors de les relacions laborals a Espanya. Organitzacions sindicals, organitzacions empresarials i estat.
3. La negociació en l'àmbit de la política econòmica i social. Processos de concertació social.
4. La negociació col·lectiva. Estructura, continguts i dinàmica.
5. Els reptes actuals de les relacions laborals.

Bibliografia bàsica:

- Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): "*Actores sociales: organizaciones sindicales y asociaciones empresariales*", "*La función estatal en las relaciones laborales*" y "*Conflicto y negociación colectiva*", a Köhler, H-D. y Martín Artiles, A.: *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.
- Miguélez, F. y Prieto, c. (1999): "Introducción: de las relaciones laborales a las relaciones de empleo: una nueva realidad social, un nuevo marco analítico", a Miguélez, F. y Prieto, C. (dir. y coord.): *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.
- Jódar, P. (2000): "Relaciones laborales", a Benavides, F. G., Ruiz-Frutos, C. y García, A. M. (Ed.): *Salud laboral. Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales*, Barcelona, Masson.
- Regini, M. (1992): "Los empresarios frente al problema del consenso", a *Sociología del Trabajo*, núm. 16, Madrid, Siglo XXI.

Bibliografia complementària:

- Baglioni, G. y Crouch, C. (1992): *Las relaciones laborales en Europa. El desafío de la flexibilidad*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- Martín Artiles, A. (2002): "Teoría clàssica de les relacions laborals", a Blanc, J. M^a. (Coord.): *Teoría de les relacions laborals*, Barcelona, UOC.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (Coords.) (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Madrid, Siglo XXI.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (Dirs.) (1991): *Las relaciones laborales en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Poole, M. (1994): *Relaciones industriales. Modelos y orígenes de la diversidad nacional*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- Sisson, K., Martín Artiles, A. y Alòs, R. (2001): "Introducción", a Sisson, K. y Martín Artiles, A.: *Pactos por el empleo y la competitividad*, Madrid, Consejo Económico y Social.